

Recenzii

„prietenii de moralitate de străinii de moralitate” în loc de „prietenii în sens moral de străinii în sens moral” (p. 102); „etică seculară și liberală” în loc de „...libertariană” (p. 314, eroarea mai apare de două ori în același paragraf; *libertarian* desemnează tocmai poziția bazată pe principiul permisiunii între străini morali și se deosebește de cea liberală – cosmopolită care promovează relativismul moral; în termeni mai tehnici, e diferența dintre concepția negativă și cea pozitivă a libertății). Din fericire, deși pot deruta punctual, aceste erori nu alterează semnificativ înțelegerea în ansamblu a ideilor și nu diminuează valoarea ediției românești a acestui excelent volum.

Conf. Dr. Sebastian Moldovan

Nicolae Mitropolitul Mesoghiei și al Lavreotichiei, *Omul la răscruce*, trad. din limba greacă de Pr. Victor Manolache, Ed. Egumenița, Galați, 2012, ISBN 978-606-550-091-4, 112 p.

Subintitulat „De la dilemele fără de răspuns la trecerea spre o altă logică”, acest mic volum conține patru cuvântări ale ÎPS Nicolae Hatzinikolaou, chiriarh al unei mici eparhii de lângă Atena. Cu studii de astrofizică și de inginerie biomedicală la Universitatea Harvard și Institutul Tehnologic din Massachusetts (MIT), devenit ulterior monah atonit la Simonopetra, mitropolitul Nicolae este din 1998 președintele Comitetului Sinodal de Bioetică al Bisericii Ortodoxe din Grecia.

Prima piesă a volumului de față, „De ce mi se întâmplă mie, Dumnezeu meu?”, cuvânt ținut la o întrunire a unei asociații pentru sprijinirea copiilor bolnavi de cancer, adresează probabil cea mai tulburătoare problemă morală din toate timpurile, anume suferința inocenților (ne amintim și de indignarea lui Ivan Karamazov). În loc de a căuta să o justifice, cum poate ne-am aștepta, autorul insistă pe caracterul deopotrivă inscrutabil și insuportabil al acesteia, pe contrastul violent dintre binecuvântarea procreației ca rod al iubirii conjugale și lovitura de ghilotină a ivirii bolii necruțătoare. La șirul nesfârșit de întrebări care exprimă stupoarea sau revolta părinților afectați orice argument despre „binecuvântarea” suferinței riscă să fie inoportun. Răspunsul nu poate veni decât din adevărul durerii și în lăuntrul durerii, nu din afara ei, chiar dacă, în mod firesc, durerea provoacă compasiune și comuniune celor din jur. Și mai semnificativ, răspunsul primit personal nu este niciodată previzibil: în tentativa de a atenua durerea necuvioasă pe care o atribuim lui „de ce mie?”, putem descoperi uneori că întrebarea celui ce suferă este, de fapt, „de ce *nu* mie?” (p. 22).

A doua piesă, „Întâlnirea cu Dumnezeu în încercările mai presus de rațiune”, rostit la o întâlnire a „prietenilor Sfântului Munte” se referă la spectrul mai larg al experienței neînțelegerii, „îndepărtării, tăinuirii lui Dumnezeu” (p. 27). De ce este întâlnirea cu El pe care o caută sufletul atât de dificilă? „[P]e de-o parte nu cunosc răspunsul, pe de altă parte întrebarea aceasta ascunde înlăuntrul ei mai mult adevăr decât răspunsul”, afirmă autorul (p. 32), care ne avertizează asupra modului în care deplinătatea lui Dumnezeu deschide o varietate de arătări și manifestări ale Lui, dar care, toate, pretind ieșirea din logica cunoașterii umane naturale și deschiderea spre „cealaltă logică”, suprafirească, una care poate părea ne bună și, tocmai de aceea, impune riscul existențial al credinței.

Recenzii

Piesa a treia, „Nu cuvântul oamenilor, ci cuvântul lucrător al lui Dumnezeu”, inițial radiodifuzat, ne pune în atenție că la „cealaltă logică” avem acces cu inima, un concept antropologic el însuși apofatic, cognoscibil numai pe calea rugăciunii, a păzirii poruncilor – care ne micșorează egoismul - și a întâlnirii personale cu sine, cu părintele duhovnicesc și în comuniunea Bisericii de aici și a celei cerești, a sfinților, îmbrățișări duhovnicești care ne prilejuiesc cunoașterea voii lui Dumnezeu și minunea descoperirii Lui.

A patra piesă, „Autenticitatea trăirii creștinului contemporan”, abordează distingerea trăirii autentice de cele false, discernământ indispensabil oricărui progres duhovnicesc. „Când eul nostru se micșorează, puterea lui Dumnezeu viază înlăuntrul nostru” (p. 102). Pe cât de scurte, pe atât de concentrate și esențiale, cuvintele mitropolitului elen ne inițiază într-o înțelegere mai puțin tipică a vieții creștine: „imaginea omului autentic nu este un model care există și pe care fiecare trebuie să-l urmeze, ci o stare care nu există și pe care fiecare este chemat să o nască” (p. 88). În logica autenticității, creștinismul este o Revelație personală și comunitară continuă.

Conf. Dr. Sebastian Moldovan

Monahul Moise Aghioritul, *Suferința spre sfințenie. Ucenicie la școala suferinței care apare în viața noastră*, trad. pr. Iulian Eni, Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Galați, 2012, ISBN 978-973-1865-49-2, 136 p.

Scriitor foarte prolific, fost secretar al Sfintei Chinotite, redactor-șef și director al periodicului athonit *Protaton*, regretatul gheron Moise (1952-2014) de la mănăstirea Cutlumuș a fost unul dintre marii mesageri ai culturii duhovnicești ai Sfântului Munte în vremea noastră. A suferit îndelungat de insuficiență hepatică, motiv pentru care volumul de față – care cuprinde o selecție de texte din volumul original, apărut în 2005 – are o valoare de mărturie aparte. Toate capitolele cărții sunt diverse prezentări ocazionale ale unicei teme - sensul suferinței în viziunea Tradiției creștine răsăritene – de unde o anumită redundanță a ideilor. Autorul recurge extensiv la învățăturile Sfintei Scripturi, ale Sfinților Părinți din vechime, dar și ale unor părinți contemporani (Cuvioșii Porfirie și Paisie, părinții Sofronie de la Essex și Iacov Tsalikis ș.a.) după care, deși suferința nu este opera lui Dumnezeu, aceasta este îngăduită ca una dintre cele mai potrivite căi de vindecare a sufletului și reorientare către El. Primele trei capitole, în special, „Sensul suferinței în viața noastră”, „Taina bolii” și „Binecuvântarea în suferință” sunt adevărate pledoarii pentru înțelegerea oportunității duhovnicești a suferinței și valorificarea acesteia. Desigur, autorul este conștient de povara suferinței și de dificultatea înțelegerii și acceptării acesteia ca o binecuvântare (e.g., p. 18-19, 31, 86-87), pe care le atribuie influenței negative a puținătății credinței, comodității și hedonismului specifice societății contemporane (e.g., p. 28, 43, 46-47, 52-53). Aceste realități nu afectează însă măreția perspectivei duhovnicești: „În suferința umană are loc cea mai frumoasă și autentică întâlnire cu Dumnezeu, Care de bunăvoie Se jertfește” (p. 52). Și totuși, suferința și moartea nu par a fi permanent și necondiționat privite astfel. Autorul dedică un capitol întreg uneia dintre intervențiile cele mai promovate politic și mediatic ale medicinei contemporane, al cărei scop, ca al